

Reforms in Higher Education in New Uzbekistan and Their Objectives

Yoqubjonov Umarali Uktamjon o'g'li

Student, Group 41-25 ENM Fergana State Technical University

Abstract. This article analyzes the fundamental reforms implemented in the higher education system of Uzbekistan since 2017, the quantitative and qualitative indicators of the system, as well as the strategic goals set until 2026.

Keywords: higher education, educational reforms, New Uzbekistan, credit-module system, academic freedom, international cooperation, educational coverage, competitive specialists

YANGI O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM SOHASIDAGI ISLOHOTLAR VA UNDAN KO'ZLANGAN MAQSAD

Yoqubjonov Umarali Uktamjon og'li

Farg'ona davlat texnika universiteti 41-25 ENM hirih talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada 2017-yildan buyon O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilgan tub islohotlar, tizimning miqdor va sifat ko'rsatkichlari, shuningdek, 2026-yilgacha belgilangan strategik maqsadlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, ta'lim islohotlari, Yangi O'zbekiston, kredit-modul tizimi, akademik erkinlik, xalqaro hamkorlik, ta'lim qamrovi, raqobatbardosh kadrlar

Yangi O'zbekistonni barpo etishning eng muhim shartlaridan biri — zamonaviy bilimlarga ega, kreativ fikrlovchi va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashdan iboratdir. Shu bois mustaqillikning yangi bosqichida ta'lim tizimini, ayniqsa oliy ta'lim sohasini tubdan isloh qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. 2017-yilga qadar mamlakat oliy ta'lim tizimi jamiyat ehtiyojlaridan ortda qolgan, qamrov darajasi past, moddiy-texnik baza yetarli emas hamda korrupsion xavflar yuqori bo'lgan tizim sifatida baholanar edi. Mamlakat taraqqiyoti uchun yuqori malakali mutaxassislar yetishtirish zarurati esa ushbu sohada keng ko'lamli o'zgarishlarni amalga oshirishni taqozo etdi.

Shu sababli so‘nggi yillarda qabul qilingan davlat dasturlari va strategik hujjatlar oliy ta‘lim tizimini to‘liq modernizatsiya qilish, uni xalqaro standartlar asosida rivojlantirishga qaratildi. Islohotlarning dastlabki bosqichida asosiy e‘tibor yoshlarning oliy ta‘limga bo‘lgan ehtiyojini qondirish va ta‘lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratildi. Natijada oliy ta‘lim muassasalari soni sezilarli darajada oshdi. Agar 2017-yilda mamlakatda atigi 77 ta oliy ta‘lim muassasasi faoliyat yuritgan bo‘lsa, 2024–2026-yillarga kelib ularning soni 210 tadan oshdi. Bu esa yoshlar uchun yangi imkoniyatlar yaratib, ta‘lim tizimida sog‘lom raqobat muhitining shakllanishiga xizmat qildi.

Shuningdek, oliy ta‘lim qamrovi ham keskin oshdi. 2017-yilda yoshlarning oliy ta‘lim bilan qamrab olinishi atigi 9 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2021-yilda bu ko‘rsatkich 28 foizga yetdi, bugungi kunda esa qariyb 40 foizni tashkil etmoqda. Mazkur natijalar mamlakatda ta‘lim olish imkoniyatlari sezilarli darajada kengayganini ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik aloqalari ham yangi bosqichga ko‘tarildi. Janubiy Koreya, AQSH, Germaniya, Rossiya, Latviya kabi davlatlarning nufuzli universitetlari filiallarining ochilishi ta‘lim yo‘nalishlari va mutaxassisliklar turini boyitdi. Bu esa talabalarning xalqaro standartlarga mos bilim olishi hamda zamonaviy kasblarni egallashiga xizmat qilmoqda. 2022-yildan boshlab oliy ta‘limdagi islohotlar “miqdor” bosqichidan “sifat” bosqichiga o‘ta boshladi. Bu davrda oliy ta‘lim muassasalariga akademik va moliyaviy mustaqillik berish masalasiga alohida e‘tibor qaratildi. Jumladan, 35 ta yetakchi davlat universitetiga o‘quv rejalari va dasturlarini mustaqil ishlab chiqish huquqi berildi. Bu esa ta‘lim mazmunini mehnat bozori talablariga moslashtirish imkonini yaratdi. Kredit-modul (ECTS) tizimining joriy etilishi esa talabalarga o‘z ta‘lim traektoriyasini mustaqil shakllantirish imkoniyatini berdi. Talabalar endilikda fanlarni erkin tanlash, mustaqil ta‘lim ulushini oshirish hamda xalqaro akademik almashinuv dasturlarida faol qatnashish imkoniga ega bo‘lmoqda. Ushbu tizim O‘zbekiston oliy ta‘limini xalqaro standartlarga yaqinlashtirishda muhim

ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari ham kuchaytirildi. Xususan, magistraturada tahsil olayotgan barcha xotin-qizlarning to‘lov-kontrakt mablag‘larini davlat byudjeti hisobidan qoplash tizimi joriy etildi. Bu qaror ilm-fan va ta‘lim sohasida faol ayollar qatlamini shakllantirish, ularning ilmiy salohiyatini qo‘llab-quvvatlashda muhim qadam bo‘ldi.

2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Taraqqiyot strategiyasi doirasida oliy ta‘lim tizimini xalqaro darajaga olib chiqishning aniq mexanizmlari belgilab berildi. Mazkur strategiya doirasida milliy universitetlarning xalqaro reytinglardagi o‘rnini mustahkamlash asosiy vazifalardan biri sifatida belgilandi. Jumladan, 2026-yilga qadar kamida 10 ta milliy universitetni QS va THE kabi nufuzli xalqaro reytinglarning birinchi 1000 taligiga kiritish bo‘yicha “Yo‘l xaritalari” ishlab chiqilib, amalga oshirilmoqda.

Bundan tashqari, oliy ta‘lim qamrovini 50 foizga yetkazish maqsad qilingan. Bu esa yangi davlat va nodavlat oliy ta‘lim muassasalarini tashkil etish orqali yoshlarning ta‘lim olish imkoniyatlarini yanada kengaytirishga xizmat qiladi.

Strategiyada professor-o‘qituvchilarning ilmiy salohiyatini oshirish ham muhim yo‘nalish sifatida belgilangan. Xususan, oliy ta‘lim muassasalaridagi ilmiy salohiyat ko‘rsatkichini o‘rtacha 50 foizga yetkazish rejalashtirilgan. Bu esa ilmiy tadqiqotlar sifatini oshirish, innovatsion ishlanmalarni rivojlantirish hamda ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi. Amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi — ta‘lim tizimini iqtisodiyot va mehnat bozori bilan chambarchas bog‘lashdan iboratdir. Endilikda asosiy e‘tibor faqat diplom berishga emas, balki raqobatbardosh, amaliy ko‘nikmalarga ega professional mutaxassislarni tayyorlashga qaratilmoqda. Shuningdek, ilm-fanni ishlab chiqarishga yo‘naltirish, innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish hamda barcha ta‘lim jarayonlarini raqamlashtirish orqali byurokratik to‘siqlar va korrupsion holatlarni kamaytirish maqsad qilingan. Elektron tizimlarning joriy etilishi ta‘lim jarayonining shaffofligini

ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. 2017–2026-yillar davomida amalga oshirilayotgan oliy ta'lim islohotlari O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyoti uchun mustahkam poydevor yaratmoqda. Ta'lim tizimining ochiqligi, xalqaro hamkorlikning kengayishi, raqobat muhitining shakllanishi hamda zamonaviy boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi mamlakatni mintaqadagi yirik ta'lim markaziga aylantirish yo'lida muhim qadam bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur islohotlar natijasida oliy ta'lim tizimi nafaqat bilim beruvchi, balki innovatsion g'oyalarni shakllantiruvchi, iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiluvchi va xalqaro standartlarga mos professional kadrlar tayyorlovchi muhim institutga aylanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. — Toshkent, 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Qarori. — Toshkent, 2017.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston — 2030” strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni. — Toshkent, 2023.
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. Oliy ta'lim tizimi bo'yicha statistik ma'lumotlar. — Toshkent, 2024.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: “O'zbekiston”, 2021.
6. Abduqodirov A., Ishmuhamedov R. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
7. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.
8. Muslimov N.A. Kasbiy ta'lim pedagogikasi. — Toshkent: Fan, 2018.